

DE ETALAGE

Er dient een betere afstemming plaats te vinden tussen de eisen en wensen vanuit water en die vanuit de ruimtelijke ordening. Dit betekent dat de water- en de RO-discipline beter en efficiënter moeten samenwerken. Grontmij en AmerAdviseurs zijn een methode aan het ontwikkelen om die samenwerking te ondersteunen: de AquaRO-methode. Een verslag van de stand van zaken.

AquaRO integreert water en ruimtelijke ordening

Nijmegen:
water aanraken

De toenemende belangstelling voor water hangt samen met het besef dat onze veiligheid steeds meer op het spel staat. Oorzaken zijn onder andere de stijging van de zeespiegel, het vaker optreden van regenbuien met hogere intensiteit, langere droge periodes en vervuiling. Hierdoor worden er vanuit het water steeds meer ruimtelijke claims gelegd. Maar dit gebeurt ook vanuit RO-functies als woningbouw, bedrijfs-terreinen, verkeer, recreatie et cetera. Daarom wordt de maatschappelijke noodzaak tot ruimtelijke integratie en samenwerking in planprocessen steeds groter. De AquaRO-methode richt zich op het stimuleren en faciliteren van de integratie van water- en RO-processen. Dit gebeurt in hoofdzaak door: (A) het bieden van inspiratie voor concrete ontwikkelingsprojecten, (B) het verbeteren van de infrastructuur om noodzakelijke informatie en kaarten snel te kunnen vinden en (C) het geven van adviezen voor efficiënte werkprocessen. De website vervult een belangrijke functie binnen de methode, die nu wordt uitgewerkt voor het Waterschap Rivierenland en de gemeente Nijmegen. Naast een strategie voor implementatie wordt gewerkt aan het ontwikkelen van concrete instrumenten. In de vervolgfase wordt de methode doorontwikkeld tot een generiek toepasbare methode voor individuele gemeenten of waterschappen.

INSPIRATIE

Veel ontwikkelaars en planvormers van ruimtelijke processen zien de nieuwe wateropgaven vooral als een verplichting die hun door hogere overheden en waterschappen wordt opgelegd. Bovendien kunnen ze vaak weinig met de oplossingen, die meestal

'technisch waterhuishoudkundig' van aard zijn en defensief (gericht op het voorkomen van overlast). Verder onderkennen ze niet altijd het maatschappelijke belang en hebben ze veelal te weinig inzicht in de wettelijke vereisten. Ten slotte weten ze ook vaak te weinig over de mogelijkheden die water biedt als inspirerend en belangrijk ontwerp-middel. Een voorbeeld van zo'n defensieve oplossing is de Watertoets. Het doel is volgens de Handleiding Watertoets: 'waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten. Een ruimtelijk plan of besluit mag geen slechtere waterhuishoudkundige situatie creëren dan in het beleid is vastgelegd'. Er is geen ambitie om de waterkwaliteit te verhogen of te integreren met RO-processen.

INSPIRATIEKADER

Binnen AquaRO wordt een inspiratiekader uitgewerkt. Hierin wordt een thematische indeling gegeven over de manieren waarop water in ruimtelijke planprocessen een rol kan spelen. Per thema worden voorbeelden gegeven met foto's, referentieprojecten of vernieuwende planconcepten. Het betreft de thema's:

- gebruik en functies (vissen, zwemmen, schaatsen, riolering, wadi et cetera);
- effecten en verschijningsvormen (nevel, geluid, spiegeling, verkoeling et cetera);
- verwijzingen (cultuurhistorie, omringend landschap, sterkte en richting van de wind et cetera);
- materiaalgebruik en technische randvoorwaarden

(materiaal oever, diepte, stroming, doorzichtbaarheid et cetera).

Het inspiratiekader wordt gekoppeld aan de kansen die de ondergrond biedt. Dus in een infiltratiegebied geen inspiratie voor open water, maar wel voor het vasthouden van regenwater in de bodem.

KENNISINFRASTRUCTUUR

De informatievoorziening in planprocessen voor water- en RO-projecten wordt vaak als gebrekkig ervaren. RO-deskundigen weten vaak niet welke waterinformatie relevant is en waar die informatie te vinden is. De informatie is vaak versnipperd over Waterschap, provincie, gemeenten en Rijkswaterstaat en daardoor moeilijk bruikbaar. En de informatie die men krijgt, is vaak zo technisch dat men er in RO-processen weinig mee kan. Ook is de kennis van water-technische begrippen vaak niet toereikend.

DIGITALE ENCYCLOPEDIË

Binnen AquaRO wordt een digitale encyclopedie opgenomen, die het beleid van overheden op eenvoudige wijze ontsluit en een duidelijke uitleg geeft over watertechnische begrippen, relevante kaarten et cetera. De ambitie van het project is erop gericht om de waterkennis te vertalen en slim te combineren in RO-waterkaarten, waarmee de informatie wordt aangeboden op het abstractieniveau van ruimtelijke planprocessen.

Ook via een geografisch zoekstelsel kunnen planners relevante informatie vinden. Dit stelsel is geordend met behulp van de thema's Situatie (ondergrond, waterstructuur, stadsstructuur), Synergie (onder andere afstemmen van waterdoelen en ruimtelijke doelen) en Realisatie. Met behulp van AquaRO mogen planopstellers nooit meer kunnen zeggen dat ze onkundig waren van water-/RO-aspecten.

WERKPROCESSEN

Werkprocessen van ruimtelijke planners en waterdeskundigen lopen sterk uiteen, terwijl de beste resultaten worden behaald als er van begin af aan in een open sfeer wordt samengewerkt. De AquaRO-methode geeft aan welk planproces het best is toegesneden op de specifieke ruimtelijke opgave en de waterhuishoudkundige situatie. Het planproces moet waarborgen welke 'lasten' en 'lusten' worden meege-

nomen. In een aparte module van het systeem kan een dossier over concrete projecten worden opgebouwd.

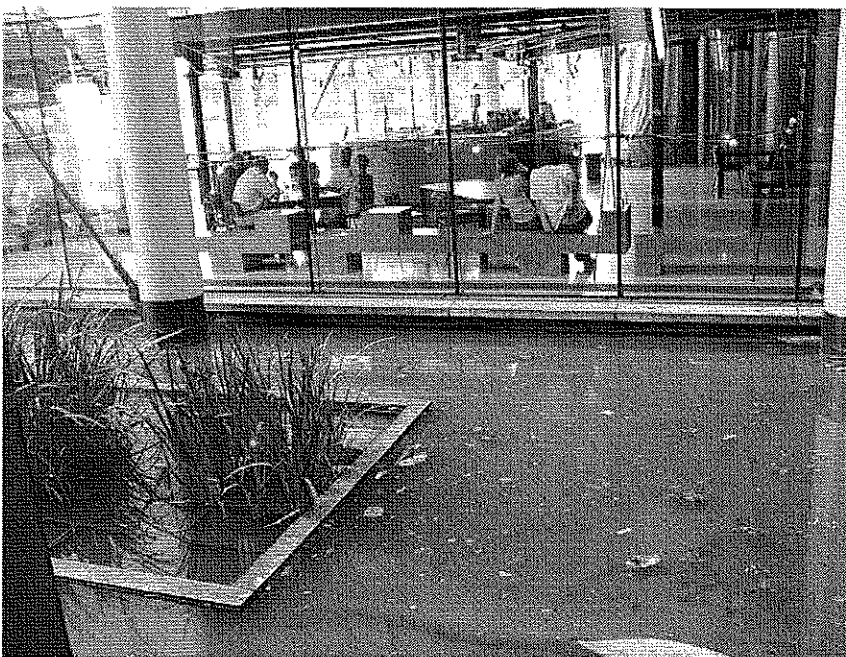
VERHITTE DISCUSSIES

Bij tussentijdse presentaties ervaren wij de volgende tendensen. Het is lastig om RO'ers voor de methode te interesseren en om hen aan tafel te krijgen. Maar wie de methode heeft gezien, raakt enthousiast en wil hem graag toepassen. Bij waterexperts levert de presentatie vaak verhitte discussies op over de reikwijdte van de beoogde samenwerking met RO-deskundigen en over de technische mogelijkheden die de methode zou moeten bieden. Met behulp van alle gesprekken en reacties wordt een eerste versie van de website gemaakt, die in mei operationeel moet zijn. Ook lezers van ROM kunnen ideeën en suggesties mailen naar: Grond@amer.nl

Peter Groenhuijzen en Vincent Grond

De auteurs zijn respectievelijk hydroloog bij Grontmij Oost en landschapsarchitect van AmerAdviseurs.

De ontwikkeling van AquaRO wordt gefinancierd door onder andere 'Leven met water', provincie Gelderland, gemeente Nijmegen en het waterschap Rivierenland.

Afstand tussen visie en praktijk: de waterbiënnale in het NAI van vorig jaar was gericht op de toekomstige wateropgaven van Nederland. De waterkwaliteit van de vijvers van het gebouw was beroerd.